

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСІВ ІНОЗЕМНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНУ В УМОВАХ COVID-19

Пандемія COVID-19 має катастрофічні та сумнівні наслідки для багатьох видів людської діяльності. Особливо це стосується глобалізованої економічної діяльності, і, зокрема, іноземних інвестицій.

В аналітичних звітах провідних міжнародних організацій йдеться про обвал потоків прямих іноземних інвестицій у першій половині 2020 року. Оцінка ПІІ, що була здійснена ЮНКТАД показує, що в результаті COVID-19 у першій половині 2020 року відбулося падіння світових потоків прямих іноземних інвестицій на 49% порівняно з 2019 роком [1].

Зниження інвестицій відбулося через безпрецедентні попередні карантинні заходи, які не лише обмежували але і зупиняли функціонування певних галузей економіки, зокрема, таких як туризм, готельно-ресторанний бізнес, пасажирські перевезення, торгівлю та цілі економічні зони, такі як ЄС.

Основними чинниками зменшення інвестиційних потоків є зниження попиту та значне перенаправлення інтересів споживачів, а також переосмислення корисності традиційних товарів та послуг.

У порівнянні з впливом фінансової кризи 2008 року, слід зазначити певну особливість, а саме те, що цього разу мова йде не лише про вплив фінансових потоків на можливості інвесторів, але й на реальну здатність інвестувати, що в деяких випадках фізично стає неможливим. Тому з ряду причин COVID-19 матиме набагато сильніший негативний вплив на потоки капіталу, ніж попередня криза.

Аналіз динаміки ПІІ, що надходили в Україну протягом 2016–2020 рр. (рис. 1), вказує на значні коливання їхніх обсягів і велику залежність від політичної та економічної ситуації в країні та у світі загалом.

Аналізуючи дані, наведені на рис.1 ми бачимо, що у 2017 році відбулося суттєве зменшення надходжень прямих іноземних інвестицій через політичну нестабільність в Україні, недовіра заходи боротьби з корупцією та неефективність економічних реформ. Протягом 2018-2019 років спостерігається збільшення обсягів ПІІ, а у 2020 році обсяги ПІІ скоротилися і становили -0,3 млрд. дол. США.

За даними Національного банку України, за період карантину вплив прямих іноземних інвестицій з України становив більше ніж 1,5 млрд. дол. Найбільший відтік відбувся на Кіпр – 1,4 млрд. дол. та у Німеччину – 400 млн. дол.

Найбільших втрат зазнала промисловість, зокрема підприємства металургії – майже 740 млн. дол. Наступну сходинку займають компанії із виробництв хімічних речовин та хімічної продукції – понад 650 млн. дол.

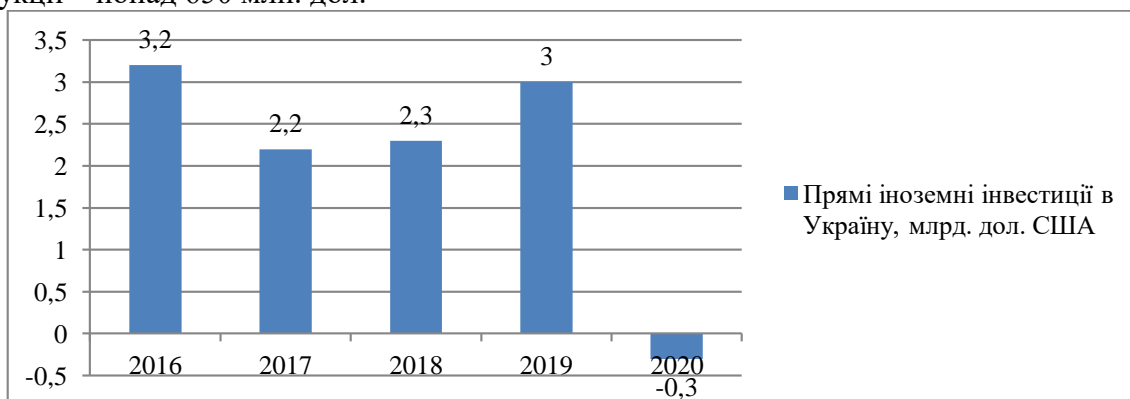

Рис. 1. - Динаміка надходження прямих іноземних інвестицій в економіку України впродовж 2016 – 2020 рр., млрд. дол. США

Джерело: складено автором на основі [2].

Під час карантину в економіку України було інвестовано 35 млрд. дол. Найбільшими інвесторами стали Кіпр – 9 млрд. дол. та Нідерланди 8,5 млрд. дол. Компанії Кіпру здебільшого спрямовували свої інвестиції у промислові підприємства – 3,5 млрд. дол., операції з нерухомим майном – 1,5 млрд. дол. та оптову і роздрібну торгівлю – 1,3 млрд. дол. Нідерландські компанії здебільшого інвестували у промислові підприємства – 5 млрд. дол., організації інформації та телекомунікацій – 1 млрд. дол., оптову та роздрібну торгівлю – 1 млрд. дол. [3].

Негативний вплив COVID-19 посилюється наявністю проблем залучення іноземних інвестицій в економіку України, до яких відносяться: корупція та неефективна судова система, низькі доходи, інфляція, політична нестабільність, високі податки, бюрократія, недосконалість законодавчої бази, недієва система страхування, недостатнє державне фінансування вітчизняних наукових закладів, низький рівень захисту прав інвесторів, ненадійність банківської системи.

Для українського уряду важливо усвідомлювати свої зобов'язання перед іноземними інвесторами за міжнародними угодами про захист інвестицій. Так як переважна більшість країн світу вживали заходи, що були спрямовані на уповільнення темпів поширення COVID-19, Україна також зобов'язалася захищати іноземні інвестиції, тобто уникати застосування необґрунтованих, надмірних або дискримінаційних заходів.

В Україні для запобігання непередбачуваності інвестиційного законодавства доцільно вносити регулятивні правові зміни, що пов'язані з нівелюванням порушень законних інтересів іноземних інвесторів через обмеження, пов'язані з карантинном.

Перспективними сферами іноземного інвестування в економіці України агропромисловий комплекс, енергетика, інфраструктура та ІТ – галузь. Україна все більше посилює свої позиції у сфері ІТ. Не дивлячись на пандемію, обсяг міжнародних інвестицій зростає. У першому півріччі 2020 року українські стартапи залучили більше ніж 0,5 млрд. дол. Українська влада співпрацює з компанією Microsoft, яка інвестуватиме понад 500 мільйонів доларів в розвиток сервісів в Україні, також продовжується співробітництво з МВФ, метою якого є те, щоб найближчим часом Україна могла потрапити до 30 рейтингу Doing Business. На сьогодні це 64 місце.

Боротьба з наслідками глобальної епідемії, яка вплинула на спад інвестицій, вимагає використання більш гнучкої національної інвестиційної політики, яка, на нашу думку, повинна поєднувати як національну фінансову підтримку, так і організаційні та економічні інструменти, що необхідні для мобілізації децентралізованих ресурсів країн.

Для України дуже важливо, особливо в такий час, створити привабливий інвестиційний клімат для міжнародних інвесторів. Головними умовами для цього є: верховенство права і закону; чесна конкуренція; гарантії захисту інвестицій; підтримка бізнесу.

Отже, пандемія COVID-19 спричинила значне зменшення надходження ПІІ в економіку України, тому пріоритетним в Україні є питання не тільки вкладення інвестиції, але і їх захист. Формування в Україні сприятливого інвестиційного клімату треба починати з активних дій держави, що спрямовані на зміну політичного, економічного та правового середовища.

Список використаної літератури

1. Global Investment Trends Monitor. UNCTAD. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/diaeciainf2020d4_en.pdf. (Дата звернення: 12.03.2021).
2. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (Дата звернення: 12.03.2021).
3. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-udoskonalyuye-obchislennya-statistiki-pryamih-inozemnih-investitsiy> (Дата звернення: 12.03.2021).

Науковий керівник: к.е.н., доцент Процаликіна А. М.